

Varsinais-Suomen sopimuskunnat

TUKIPERHETOIMINTAOHJE

SISÄLLYS

1. Tukiperhetoiminta sosiaalipalveluna	4
1.1. Lainsäädäntö	4
1.2. Tukiperhetoiminnan tarkoitus ja tavoite	4
2. Tukiperheen valmennus ja arviointi	5
2.1. Tukiperheeksi hyväksymisen edellytykset	5
2.2. Ehdottomat esteet tukiperheeksi ryhtymisessä	6
2.3. Läheisverkoston valmennus ja arviointi	6
3. Tukiperhetoiminnan organisointi	7
3.1. Hoidettavien lasten määrä	8
4. Tukiperhetoimintaa määrittävät sopimukset ja suunnitelmat	8
4.1. Asiakas- ja palvelusuunnitelma	8
4.2. Tukiperhesopimus	9
4.2.1. Tukiperhesopimuksen irtisanominen ja purkaminen	9
5. Tukiperheelle maksettavat korvaukset ja verotus	10
5.1. Hoitopalkkio	10
5.2. Kulukorvaus	10
5.3. Kilometrikorvaukset	10
5.4. Verotus	11
5.5. Tukiperheviikonlopun peruuntuminen	11
6. Lapsi tukiperheessä	11
6.1. Lapsen lääkkeet ja reseptit	12
6.2. Lapsen vakuutukset ja sairastuminen	12
6.3. Lapsen kanssa matkustaminen	12
7. Tukiperheen oikeudet ja velvollisuudet	12
7.1. Salassapito ja vaitiolovelvollisuus	12
7.2. Rikosrekisteriote	13
7.3. Ilmoitusvelvollisuus	13
7.4. Ilmoittamisvelvollisuus	14
7.5. Tapaturvavakuutus	14
8. Tukiperhetoiminnan valvonta	15
9. Tukiperheen tuki	15

Sijaishuoltoyksikkö Tammi on Varsinais-Suomen kuntien perustama yksikkö, johon kuuluu 23 Varsinais-Suomen kuntaa. Sopimuskunnat ovat Aura, Kaarina, Kemiönsaari, Koski Tl., Laitila, Lieto, Loimaa, Marttila, Masku, Mynämäki, Naantali, Nousiainen, Oripää, Paimio, Parainen, Pöytyä, Raisio, Rusko, Salo, Sauvo, Somero, Uusikaupunki ja Vehmaa. Sijaishuoltoyksikkö Tammen tehtäviin kuuluu mm. perhehoitajien ja tukiperheiden rekrytointiin ja ennakkovalmennukseen sisältyvät tehtävät, erilaisten tukimuotojen järjestäminen yhdessä sopimuskuntien kanssa sekä perhehoito- ja tukiperhetoiminnan kautta nouseviin tarpeisiin vastaaminen.

Sijaishuoltoyksikkö Tammi toimii isäntäkuntamallilla. Kaarina toimii isäntäkuntana ja yksikön työntekijöiden työnantajana. Sijaishuoltoyksikössä työskentelee kaksi sosiaalityöntekijää ja kolme perheohjaajaa. Esimiehenä toimii Kaarinan kaupungin perhe- ja sosiaalipalvelujohtaja. Yksikön toiminnan ja kuntien välisen yhteistyön kehittämistä varten sopimuskuntien edustajat kutsutaan tukiryhmään, joka kokoontuu 3-4 kertaa vuodessa.

Sopimuskuntien työntekijöille ja tukiperheille tarkoitettu tukiperhetoimintaohje sisältää yhteen koottuna tietoa toiminnan käytännöistä ja tuen muodoista. Tavoitteena on tukea kaikkia osapuolia laadukkaasti tukiperhepalvelun tuottamisessa ja yhtenäistää toimintatapoja sosiaalihuoltolain tai lastensuojelulain mukaan määrittävässä tukiperhetoiminnassa.

1. TUKIPERHETOIMINTA SOSIAALIPALVELUNA

Tukiperhetoiminta on sosiaalihuoltolain tai lastensuojelulain perusteella tarjottu sosiaalipalvelu, jota myös vanhemmat voivat pyytää saadakseen helpotusta arkeen lapsen ympärivuorokautisen hoidon kautta. Tukiperheen tarpeen voi aiheuttaa lapsen erityishoidettavuus, vanhemman jaksamisen haasteet, maahanmuuttajatausta/kulttuuriin sopeutuminen, lapsen perhettä äkillisesti kohdannut kriisi tai perheen muu vaikea elämäntilanne, jolloin lapsi tarvitsee täydentävää hoitoa perheympäristössä. Usein perheen oma läheisverkosto on kaukana tai läheisillä ei ole mahdollisuutta toimia perheen tukena tarvittavissa määrin.

Tukiperhetoiminnalla tuetaan ja vahvistetaan vanhempien jaksamista ja kasvatuskykyä, minkä lisäksi tukiperhe on erityisesti lapsen tukena hänen kasvunsa ja myönteisen kehityksensä turvaamisessa. Tukiperhetoiminnan tavoitteena on tukea perhettä haastavassa tilanteessa siten, että vanhemmat pystyvät jatkossa selviytymään omin voimavaroin.

Mikäli lapsi on sosiaalityöntekijän arvion perusteella lastensuojelun avohuollon tukitoimien tarpeessa, kunnan velvollisuus on järjestää tarvittavat palvelut ja tukitoimet asiakassuunnitelmassa sovitulla tavalla. Sosiaalityöntekijä arvioi palvelun tarpeen yhdessä lapsen ja perheen kanssa. Arvion perusteella laaditaan lapselle asiakassuunnitelma ja tehdään tukiperhepalvelua koskeva valituskelpoinen päätös.

1.1. LAINSÄÄDÄNTÖ

Tukiperhetoimintaa Suomessa ohjaavat mm. seuraavat lait:

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014 28§

Lastensuojelulaki 417/2007 36§

Laki lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisestä 148/2014

1.2. TUKIPERHETOIMINNAN TARKOITUS JA TAVOITE

Tukiperhetoiminnan tavoitteena on tarjota lapselle mahdollisuus muodostaa nykyisten ihmissuhteiden rinnalle muita läheisiä ihmissuhteita sekä saada samalla hyvinvointia tukevia kokemuksia perheympäristöstä. Tukiperheen aikuisilla on valmiuksia ja voimavaroja tarjota lapselle yksilöllistä aikaa, hoivaa, huolenpitoa ja läheisyyttä. Tukiperhetoiminta pyrkii edistämään lapsen hyvinvointia sekä tukemaan kasvua ja kehitystä.

Tukiperhetoiminta on tarkoitettu alle 18-vuotiaille lapsille. Tukiperhetoiminta on määräaikaista ja sopimus tukiperhetoiminnasta tehdään usein vuodeksi kerrallaan. Lapsi käy tukiperheessä useimmiten yhtenä viikonloppuna kuukaudessa ja lisäkäyntejä voi olla mahdollisuuksien mukaan loma-aikojen yhteydessä. Tukiperhetoiminta on suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa. Palvelu tulee kirjata lapsen asiakassuunnitelmaan ja/tai palvelutarpeen arvioon. Tukiperhetoiminnalle asetetaan selkeät ja konkreettiset tavoitteet sekä keinot, joiden toteutumista seurataan ja arvioidaan.

2. TUKIPERHEEN VALMENNUS JA ARVIOINTI

Sijaishuoltoyksikkö Tammi järjestää perhehoidosta ja tukiperhetoiminnasta kiinnostuneille perheille PRIDE-valmennusryhmiä 2-4 kertaa vuodessa. Tukiperheeksi aikovan henkilön on suoritettava tehtävän edellyttämä ennakovalmennus ennen kuin tukiperhesopimusta solmitaan. Perheillä on oikeus saada ennakovalmennuksen kautta tietoa siitä, mitä toimintaan ryhtyminen merkitsee. Valmennuksen aikana perheet saavat tietoa sosiaalihuollon ja lastensuojelun keskeisistä periaatteista sekä tukiperhetoiminnan tarkoituksesta ja tavoitteista sekä tukiperheen oikeuksista ja velvollisuuksista. Perheille annetaan myös laajasti tietoa siitä, miten lapsen tausta, elämäntilanne ja hänen kokemansa asiat näkyvät lapsen tarpeissa ja käyttäytymisessä. Tavoitteena on lisätä perheiden ymmärrystä lapsen käyttäytymisen takana vaikuttavista asioista ja antaa tietoa lapsen kehitystä tukevista toimintatavoista. Valmennuksen yhtenä keskeisenä tehtävänä on osallistujan ja valmentajien yhteistyöllä selvittää aiheesta kiinnostuneen henkilön motiivit, soveltuvuus ja valmiudet sekä mahdollisuus sitoutua tehtävään.

On myös huomioitava, että tukiperhepalvelua tarvitsevalla lapsella on oikeus päästä hyvin valmentautuneeseen ja arvioituun tukiperheeseen. Joidenkin tukiperheiden suunnitelmana voi olla ryhtyminen myöhemmin perhehoitajiksi, mistä keskustellaan perheen kanssa etukäteen. Tukiperhetoiminta voi edeltää sijaisvanhemmaksi ryhtymistä, mutta tukiperhetoiminta ei ole tarkoitettu harjoitteluvaiheeksi. Tukiperhetoiminta lähtee ensisijaisesti aina lapsen tarpeista.

Mikäli perheessä on ennestään omia tai sinne sijoitettuja lapsia, on huolellisesti harkittava, miten perheyhteisön muut lapset reagoivat tukiperhekäynneille tulevien lasten hoitoon perheessä. Tällaisissa tapauksissa on myös arvioitava, miten tukiperhettä tarvitsevien lasten tarpeisiin kyetään riittävästi vastaamaan, sillä jokaisella perheessä olevalla lapsella on tasavertainen ja yksilöllinen oikeus huolenpitoon, hoivaan ja aikuisten aikaan. Perheen tosiasialliset voimavarat on tältä osin varmistettava ja tilannetta on hyvä pohtia ja arvioida niin tukiperhettä tarvitsevien lasten kuin perheen biologisten ja perheeseen sijoitettujen lasten näkökulmasta.

2.1. TUKIPERHEEKSI HYVÄKSYMISEN EDELLYTYKSET

Tukiperhettä tarvitsevat lapset ja heidän perheensä ovat hyvin erilaisia iältään, taustaltaan ja tarpeiltaan. Rekrytoinnin ja ennakovalmennusten kautta pyritään saamaan mukaan erilaisia perheitä, jotta kaikkien tarpeisiin voitaisiin vastata parhaalla mahdollisella tavalla. Tukiperheeksi voi ryhtyä lapsiperhe, pariskunta tai yksin asuva henkilö. Tukiperheiltä ei edellytetä kasvatus- ja/tai sosiaalialan koulutusta. Kiinnostus lapsen hoitoon ja monipuoliseen tukemiseen, kyky ja halu vastata lapsen ja perheen tarpeisiin vaativissakin tilanteissa sekä valmius pyytää ja ottaa vastaan tukea luovat vahvan pohjan onnistuneelle tukiperhetoiminnalle.

Tukiperheessä on vastuulliset aikuiset, joiden elämäntilanne, terveydentila ja ihmissuhteet ovat kunnossa ja perheen taloudellinen tilanne on vakaa. Aikuisilla on riittävästi aikaa tukiperhettä tarvitsevalle lapselle ja heillä on kykyä vastata lapsen hoivan tarpeisiin myönteisellä ja kannustavalla asenteella. Tukiperheessä ei hyväksytä eikä käytetä fyysisiä rankaisumenetelmiä. Tukiperheen vanhemmat ovat joustavia, erilaisuutta suvaitsevia ja yhteistyökykyisiä, minkä lisäksi heillä on mahdollisuus sitoutua tehtäväänsä niin pitkäksi

aikaa kuin tarvitaan. Tukiperheen kaikki jäsenet ovat valmiita hyväksymään perheessä vierailevan lapsen.

Kasvuympäristön on oltava tukiperheessä lapsiystävällinen. Tukiperheen kodissa ei tarvitse olla lapselle omaa huonetta, mutta tilojen tulee olla kokonaisuutena ja tarpeisiin nähden toimivat. Lapselle tarjotaan rauhallinen ja mieluinen nukkumispaikka vierailuiden ajaksi.

2.2. EHDOTTOMAT ESTEET TUKIPERHEEKSI RYHTYMISSÄ

Ehdottomat esteet tukiperhetoimintaan ryhtymiselle ovat esimerkiksi

- rikosrekisterimerkinnät liittyen erityisesti lapsiin kohdistuviin ja pahoinpitelyrikoksiin
- perheessä hyväksytään ja käytetään fyysisiä rangaistusmenetelmiä
- perheessä käynnissä oleva aktiivinen tai toistuva lastensuojeluasiakkuus (esim. lastensuojelutarpeen selvitys, avohuollon tai sijaishuollon asiakkuus, oma lapsi sijoitettu kodin ulkopuolelle)
- perheellä on aktiivinen tai toistuva toimeentulotukiasiakkuus
- fyysiset pitkäaikaissairaudet, joiden ennustetaan aiheuttavan toimintakyvyn laskua
- mielenterveyden häiriöt ja sairaudet, jotka vaikeuttavat tukiperhetehtävän suorittamista
- päihdeongelma
- akuutti kriisi perheessä tai elämäntilanteessa
- arjenhallinnan vaikeudet perheessä
- puoliso tai joku muu perheenjäsen vastustaa ennakkovalmennukseen tuloa ja/tai sijoitusta
- asuinkunnan arvio perheen sopimattomuudesta tukiperhetoimintaan
- hylkäävä arvio ennakkovalmennuksesta.

Esteiden selvittämiseksi pyydetään ennen valmennuksen alkua kotikunnan sosiaalitoimen lausunto perheestä ja lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikosrekisteriote. Asiakirjat tilataan valmennuksen aikana perheen antaman suostumuksen perusteella. Mikäli ehdottomia esteitä ei tule esiin ja perheellä on mahdollisuus sitoutua ennakkovalmennukseen, ohjautuu perhe valmennusryhmään.

Mikäli perhe on jo aiemmin toiminut tukiperheenä ja/tai suorittanut ennakkovalmennuksen toisen toimijan järjestämänä, pyydetään perhettä toimittamaan valmennuksen loppuarvio sijaishuoltoyksikkö Tammeen. Tämän lisäksi aikaisemmilta yhteistyötahoilta pyydetään lausuma yhteistyökokemuksista. Ennen toiminnan aloittamista selvitetään perheen kanssa sijaishuoltoyksikkö Tammen kuntien toimintakäytäntöjä ja arvioidaan perheen soveltuvuus sopimuskuntien tukiperhetoimintaan. Myös perheen mahdolliset valmennus- tai koulutustarpeet kartoitetaan.

2.3. LÄHEISVERKOSTON VALMENNUS JA ARVIOINTI

Pääsääntöisesti lapsen lähisukulaiset (isovanhemmat, sisarukset) eivät toimi virallisena tukiperheenä, vaan lapsen luonapito perustuu sukulaisuuden kautta jo olemassa olevaan kiintymyssuhteeseen ja siihen kuuluvaan kanssakäymiseen.

Mikäli lapsen ja hänen perheensä tilanteen kannalta nähdään tarpeelliseksi, voidaan lapselle tutun perheen kanssa tehdä tukiperhesopimus. Tällöin lapsen asioita hoitavat työntekijät käyvät tukiperheeksi haluavan läheisperheen kanssa yhteisiä

arviointikeskusteluja sen jälkeen, kun kunnan työntekijät ovat ensin selvittäneet, onko perheellä ehdottomia esteitä tukiperheenä toimimiselle. Keskustelujen pohjalta työntekijät arvioivat läheisverkostotukiperhetoiminnan mahdollisuudet. Arviointityöskentelyyn kuuluu myös kotikäynti, jonka aikana myös kodin olosuhteiden soveltuvuutta tukiperhetoimintaan voidaan arvioida. Läheisverkostotukiperheen vanhempien ja kodissa mahdollisesti asuvien muiden aikuisten osalta pyydetään rikosrekisteriotteet.

3. TUKIPERHETOIMINNAN ORGANISOINTI

Sijaishuoltoyksikkö Tammi arvioi ryhmämuotoiseen PRIDE-ennakkovalmennukseen osallistuvien perheiden valmiudet tukiperhetoimintaan yhteistyössä perheen kanssa. Toimintaan halukkaat ja hyväksytyt perheet liitetään Tammen tukiperhepankkiin, jota kautta perheet ovat käytettävissä sopimuskuntien lasten tarpeisiin.

Kunnan sosiaalityöntekijä ottaa yhteyttä sijaishuoltoyksikköön välittäen tietoa lapsen tarpeista ja asianosaisten toiveista täyttämällä perustietolomakkeen, jonka tietojen pohjalta lapselle etsitään sopivaa tukiperhettä. Lomakkeeseen on tärkeä laittaa monipuolisesti perheen valintaan vaikuttavia tietoja, esim. olennaiset tiedot lapsesta, erityiset hoidon ja tuen tarpeet, vanhempien toiveet yms. Lapsen ja vanhempien toiveet sekä sosiaalityöntekijän näkemys sopivasta tukiperheestä kirjataan myös lomakkeeseen. Lomake löytyy sijaishuoltoyksikön nettisivuilta Kaarina à Sosiaalipalvelut à Tapahtumakalenteri, lomakkeet ja toimintaohjeet à Perustietolomake tukiperhehakuun.

Sijaishuoltoyksikön sosiaalityöntekijä ottaa yhteyttä lapsen tarpeisiin sopiviin tukiperheisiin. Perheet arvioivat saamiensa tietojen pohjalta omia valmiuksiaan ja sopivuuttaan ko. lapsen tukiperheeksi sekä itsenäisesti että yhdessä sijaishuoltoyksikön sosiaalityöntekijän kanssa.

Kun tukiperhe ilmoittaa sijaishuoltoyksikön sosiaalityöntekijälle kiinnostuksestaan ryhtyä lapsen tukiperheeksi, ottaa sosiaalityöntekijä yhteyttä kuntaan lapsen asioita hoitavaan sosiaalityöntekijään, joka edelleen ilmoittaa lapsen vanhemmille tukiperhepaikan löytymisestä.

Tukiperhe, sosiaalityöntekijät ja lapsi vanhempineen arvioivat halukkuuttaan toiminnan aloittamiseen tutustumistapaamisen aikana. Tukiperheen on tärkeä saada kaikki se tieto, joka auttaa heitä huolehtimaan lapsesta parhaalla mahdollisella tavalla lapsen tarpeet ja mieltymykset huomioiden. Tällaisia tietoja ovat aikaisemmin annettujen tietojen lisäksi esim. päivärytmi, lapsen pelot ja mieltymykset sekä muut tärkeät asiat. Tutustumistapaamisen aikana sovitaan toiminnan aloittamisesta, käytännön järjestelyistä ja toiminnan seurannasta. Tutustumisia voidaan mahdollisuuksien mukaan toteuttaa ensin päivävierailuina tukiperheessä laajentaen tapaamiset yön yli kestäviksi, kun lapsi on siihen valmis.

Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä tekee toiminnan aloittamisesta viranhaltijapäätöksen ja tekee tukiperhesopimuksen yhteistyössä tukiperheen kanssa.

Tukiperhettä etsitään sijaishuoltoyksikön kautta sopivan perheen löytymiseen saakka. Mikäli lapsen tukiperhetarve päättyy ennen sopivan tukiperheen löytymistä, peruuttaa lapsen asioita hoitava työntekijä hakemuksen.

Kaikilla tukiperhettä odottavilla lapsilla on oltava tasavertainen mahdollisuus saada vapautunut tukiperhepaikka. Toiminnan keskitetyn koordinoinnin vuoksi on tärkeää, että kuntien työntekijät ottavat tukiperhetarpeissa yhteyttä Tammeen eikä suoraan tuntemiinsa tukiperheisiin. Mikäli ohjeistuksista huolimatta kunnat työntekijä kysyy vapaata paikkaa suoraan tukiperheeltä, ohjaavat tukiperheet kunnan työntekijää ottamaan yhteyttä Tammeen. Tukiperheet ilmoittavat vapautuneista paikoista suoraan Tammen sosiaalityöntekijälle. Suoraan kuntiin yhteyttä ottavat perheet ohjataan ottamaan yhteyttä Tammeen.

3.1. HOIDETTAVIEN LASTEN MÄÄRÄ

Tukiperhettä tarvitsevat lapset ovat erityistä tukea ja yksilöllistä huomiota tarvitsevia lapsia, joiden tarpeisiin vastaamiseen tukiperheellä on tärkeä olla aikaa ja valmiuksia. Tukiperheessä hoidettavien lasten määrään sovelletaan Perhehoitolain määrittelyä kerralla hoidossa olevien lasten määrästä, jonka mukaan tukiperheessä hoidetaan samanaikaisesti enintään neljää tukilasta. Poikkeuksena edelliseen ovat tilanteet, jolloin hoitoa annetaan sisaruksille tai saman perheen jäsenille.

Tukiperheellä ei ole subjektiivista oikeutta tiettyyn tukilapseen tai tiettyyn määrään toiminnassa mukana olevia lapsia. Hoidettavien määrä on suhteutettava tukivanhempien lukumäärään, hoidettavien tarvitsemaan hoitoon ja huolenpitoon sekä toiminnan luonteeseen. Toiminnan on vastattava erityisesti lapsen tarpeisiin ja oltava hänen etunsa mukaista. On tilanteita, joissa yhden perheen lasten on tärkeä olla viikonlopun ainoat tukilapset, jotta heidän tarpeisiinsa voidaan vastata riittävässä määrin. Eri perheiden lasten yhdistäminen samalle viikonlopulle (kokonaismäärä huomioiden) on myös mahdollista, mikäli järjestely palvelee lasten tarpeita ja vanhempien toiveita ja kaikki osapuolet hyväksyvät ratkaisun. Eri perheiden lasten tukiperheviikonloppujen yhdistämisestä samalla viikonlopulle on aina sovittava etukäteen lasten vanhempien ja sosiaalityöntekijän kanssa.

Lapsi käy tukiperheessä pääsääntöisesti kerran kuukaudessa yhden viikonlopun ajan. Kuukausittaisten käyntien lisäksi lapsi voi olla kerran vuodessa esim. 7 pv tukiperheessä joko yhtenä jaksona tai jaettuna useampaan ajanjaksoon, mikäli lapsen vastuutyöntekijä katsoo tämän tarpeelliseksi ja se kaikille osapuolille sopii. Lapsen tarpeiden mukaan myös tiheimmät hoitoajat ovat mahdollisia. Tukiperheelle tulisi kuitenkin mahdollistaa vapaa viikonloppu vähintään kerran kuukaudessa.

4. TUKIPERHETOIMINTAA MÄÄRITTÄVÄT SOPIMUKSET JA SUUNNITELMAT

4.1. ASIAKAS- TAI PALVELUSUUNNITELMA

Tukiperhettä tarvitsevien lasten erityisen tuen tarve voi nousta joko lapsesta itsestään tai perheen kokonaistilanteesta johtuvista syistä. Erityistä tukea tarvitsevalle lapselle tehdään asiakassuunnitelma, jota tarkastetaan ja arvioidaan vähintään kerran vuodessa asiakassuunnitelmanneuvottelussa. Asiakassuunnitelma tehdään yhteistyössä lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän, lapsen, lapsen huoltajien ja mahdollisten muiden lapsen kasvatuksesta vastaavien henkilöiden kanssa. Asiakassuunnitelman laatimisesta ja arvioinnista vastaa lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä. Tarvittaessa tukiperheen toivotaan osallistuvan asiakassuunnitelmanneuvotteluun.

Tukiperhetoiminnan aikana lapsen ja perheen kokonaistilannetta sekä tukitoimien tarvetta ja vaikuttavuutta arvioidaan. Lapsen asioista vastaava työntekijä käyttää yhtenä arvioinnin osana tukiperheen toimittamia raportteja hoitopäivien aikana tehdyistä havainnoista. Tukiperhe toimittaa raportit sosiaalityöntekijälle toivotussa muodossa ja tarvittavalla tiheydellä. Lapsen huoltajalla on oikeus nähdä kaikki lasta koskevat asiakirjat ja tutustumistapaamisessa käydään läpi tukiperheen rooli tukiperhepalvelun aikana.

Tukiperhetoiminnan tavoitteena on mahdollistaa pitkäaikainen ihmissuhde lapsen ja tukiperheen välillä. Palveluntarvetta kuitenkin arvioidaan jatkuvasti, mistä johtuen päätös ja sopimus tukiperhetoiminnasta tehdään määräajaksi, yleensä vuodeksi kerrallaan. Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä tekee päätöksen tukiperhepalvelun jatkosta tai päättämisestä käytössään olevien tietojen perusteella.

4.2. TUKIPERHESOPIMUS

Tukiperhesopimus tehdään tukiperheen kanssa toiminnan alkaessa. Sopimus tehdään jokaisesta tukiperheeseen tulevasta lapsesta erikseen. Tukiperhesopimus on asiakirja, jossa tukiperhe ja lapsen asuinkunta sopivat lapsen hoitosuhteeseen liittyvät molemminpuoliset oikeudet ja velvollisuudet, maksettavat korvaukset sekä miten ja millä tiheydellä tukiperhe raportoi viikonlopuista sosiaalityöntekijälle. Sopimuksesta käy myös ilmi kummalle puolisolle palkkio, kulukorvaus ja kilometrikorvaukset maksetaan. Sopimuksen allekirjoittavat perheen molemmat puoliset.

Tukiperhesopimuksesta käyvät ilmi

- Sopijaosapuolet
- Tukiperheessä oleva henkilö
- Lapsen asioita hoitava henkilö
- Tukiperheelle maksettavien korvausten määrät ja korvausten saajan tilinumero
- Tukiperheessä olevan lapsen oikeudet
- Tukiperheen oikeudet ja velvoitteet, mm. vaitiolovelvollisuus ja salassapito, tuki
- Voimassa olevat vakuutukset
- Kunnan velvoitteet
- Sopimuksen voimassaoloaika ja tarkistamisen ajankohta
- Tukiperhesopimuksen irtisanominen
- Allekirjoitukset

4.2.1. TUKIPERHESOPIMUKSEN IRTISANOMINEN JA PURKAMINEN

Mikäli tukiperhe joutuu lopettamaan tukiperhetoiminnan ennen sopimuksen määräajan umpeutumista, tukiperhe ilmoittaa asiasta mahdollisimman varhaisessa vaiheessa lapsen asioita hoitavalle työntekijälle ja sijaishuoltoyksikkö Tammeen.

Vanhemmat voivat päättää tukiperhetoiminnan missä vaiheessa hyvänsä niin halutessaan. Tuolloin sopimus päättyy välittömästi.

Lapsen muuttaessa toiselle paikkakunnalle, tukiperhepalvelun tarve arvioidaan uudelleen lapsen uudessa kotikunnassa.

Jos tukiperhe tai siellä annettava hoito todetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi, tulee tilanteeseen pyrkiä saamaan aikaan korjaus. Jos korjausta ei saada aikaan eikä asiassa päästä yhteiseen ymmärrykseen tukiperheen, lasten huoltajien sekä lapsen asioita hoitavan työntekijän kanssa, tukiperhepalvelu voidaan päättää vanhempien ja/tai kunnan toimesta välittömästi.

5. TUKIPERHEELLE MAKSETTAVAT KORVAUKSET JA VEROTUS

Sijaishuoltoyksikkö Tammen sopimuskunnat ovat sopineet yhtenäisistä hoitopalkkioista ja kulukorvauksista. Palkkiot ja kulukorvaukset vahvistetaan vuosittain indeksikorotusten mukaisesti.

5.1. HOITOPALKKIO

Tukiperheille maksettava hoitopalkkio on korvausta tukiperheessä käyvän lapsen hoitamisesta. Hoitopalkkio ei ole palkkaa, vaan työkorvausta.

Hoitopalkkion määrä 1.1.2022 alkaen on 54€/päivä/lapsi. Viikonloppu perjantaista sunnuntaihin korvataan kolmen hoitopäivän mukaan.

5.2. KULUKORVAUS

Kulukorvauksella katetaan tukiperheessä käyvästä lapsesta aiheutuvia kustannuksia. Kulukorvaus kattaa lapsen ravintomenot, pesuaineet ja hygieniasta aiheutuvat kulut, asunnon käytöstä aiheutuvat menot, virkistys- ja harrastusmenot (esim. pääsyliput) sekä omalla autolla ajettujen tavanomaiseen tukiperhehoitoon kuuluvien ajoneuvojen matkakustannukset.

Kulukorvauksen määrä 1.1.2022 alkaen on 42€/päivä/lapsi. Viikonloppu perjantaista sunnuntaihin korvataan kolmen hoitopäivän mukaan.

Lapsesta aiheutuneet erityiset kustannukset kuuluvat pääsääntöisesti lapsen huoltajalle. Erityistilanteista ja niiden korvattavuudesta on otettava yhteyttä lapsen asioista vastaavaan sosiaalityöntekijään.

5.3. KILOMETRIKORVAUKSET

Lapsen hausta ja viennistä aiheutuneet kulut lapsen kodin ja tukiperheen kodin välillä korvataan tukiperheelle. Kilometrikorvaus on 1.1.2022 alkaen 0,46 €/km. Kyydissä olevista matkustajista ei makseta lisäsenttejä. Sisarusten käydessä samassa tukiperheessä vain yhden matkakulut korvataan. Samoin menetellään, jos samana viikonloppuna käyviä eri perheiden lapsia kuljetetaan samassa autossa samaan aikaan. Tällöin matkakulut tulee laskuttaa esimerkiksi vuorokerroin eri lapsilta.

Tukiperhe sitoutuu tarvittaessa hoitamaan haku- ja vientimatkat tai jakamaan kuljetukset lapsen vanhempien kanssa.

5.4. VEROTUS

Tukiperheelle maksettavat hoitopalkkio, kulukorvaus ja kilometrikorvaukset ovat veronalaista tuloa, koska ne käsitellään työkorvauksena verotuksessa. Tukiperhe vähentää muiden kuin hoitopalkkion määrän verotuksessa tulonhankkimiskuluina kohdassa ”muut tulonhankkimiskulut”. Vähennettävät osuudet voi huomioida verokortissa jo etukäteen muuttamalla ennakonpidätysprosentti sopivaksi arvioitujen vuositulojen mukaan.

Lisätietoja verotuksesta vero.fi tai tarkemmin esimerkiksi ohjekirjeestä <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/62203/perhehoitajan-verotus/>.

Tukiperheenä voi toimia toiminimellä tai ammatinharjoittajana. Toiminimellä toimiva tukiperhe maksaa itse ennakoveronsa ennakoverolipulla (Ennakoperintälaki 1996, 25.2 §). Verotuksen yhteydessä tukiperheeltä peritään palkkiosta sairauspäivärahamaksu, joka sisältyy ennakonpidätykseen (Sairausvakuutuslaki 2004) ja palkkion osalta työntekijän eläkevakuutusmaksu.

5.5. TUKIPERHEVIIKONLOPUN PERUUNTUMINEN

Tukiperheelle maksetaan hoitopalkkiota ja kulukorvausta vain niiltä päiviltä, joilla lapsi on ollut hoidossa tukiperheessä. Mikäli tukiperhevanhempi tai lapsi sairastuvat kesken tukiperheviikonlopun ja lapsen hoito keskeytyy, palkkio ja kulukorvaus maksetaan niiltä päiviltä, kun lapsi on ollut tukiperheessä hoidossa. Mikäli lapsen tulo tukiperheeseen peruuntuu, palkkiota ja kulukorvausta ei makseta.

6. LAPSI TUKIPERHEESSÄ

Tukiperheenä toimiminen on lapsen rinnalla kulkemista, yhdessä tekemistä sekä arjen ilojen ja surujen jakamista. On tärkeää, että lapsi voi kertoa luottamuksellisesti asioitaan tukiperhevanhemmalle. Tukiperhettä tarvitsevat lapset kaipaavat aitoa läsnäoloa, kuulluksi tulemistä ja yhdessä tekemistä. Lapset nauttivat rauhallisista hetkistä kotona, ulkoilemisesta ja ihan tavallisesta arjesta. Tärkeintä on mukava yhdessäolo ja mielekäs tekeminen, jonka ei tarvitse olla kustannuksiltaan kallista tai hankalasti järjestettävää.

Lasta tulee kasvattaa siten, että lapsi saa osakseen ymmärtämystä, turvaa ja hellyyttä. Lapsella on oikeus tasapainoiseen kasvuun ja kehitykseen sekä hyvinvointiin, läheisiin ja jatkuviin ihmissuhteisiin, iän ja kehitystason mukaiseen valvontaan ja huolenpitoon, turvalliseen kasvuympäristöön, mahdollisuuteen osallistua ja vaikuttaa omissa asioissaan sekä tulla yksilöllisesti huomioiduksi myös kielelliseltä, kulttuuriselta ja uskonnolliselta taustaltaan. Lasta ei saa alistaa, kurittaa ruumiillisesti eikä kohdella muulla tavoin loukkaavasti. Lapsen läsnä ollessa tulee välttää karkeaa kielenkäyttöä, liian kovia rangaistuksia tai asiattomia tekoja.

Tukiperheeltä edellytetään päihteettömyyttä siltä ajalta, kun lapsi on tukiperheessä. Mikäli tukiperheen vanhemmat tai muut henkilöt tupakoivat, sen tulee tapahtua ulkona poissa lasten lähetyviltä.

Tukiperhe ja lapsen vanhemmat sopivat yhdessä ajankohdat, jolloin lapsi on tukiperheessä asiakassuunnitelman mukaisesti. Lapsen sairastuessa voidaan tukiviikonloppu siirtää saman kuukauden sisällä toiseen kohtaan. Perheet sopivat yhdessä myös lapsen kuljettamisesta tukiperheeseen ja takaisin kotiin.

Tukiperheeseen tullessaan lapsella tulee olla mukana vaihtovaatteita ja tarvittaessa vaipat ja reseptilääkkeet.

6.1. LAPSEN LÄÄKKEET JA RESEPTIT

Tukiperhe hoitaa lapsen lääkityksen luonapidon aikana reseptin mukaisesti. Mikäli tukiperhe on epävarma lapsen lääkkeiden antamisesta, kannattaa pyytää lapsen huoltajalta resepti nähtäväksi.

6.2. LAPSEN VAKUUTUKSET JA SAIRASTUMINEN

Tukiperhepalvelua järjestävällä kunnalla ei ole lakisääteistä velvollisuutta vakuuttaa tukiperheessä käyvää lasta, mutta useilla kunnilla on tapaturmavakuutus lasta varten. Lapsella saattaa myös huoltajan hankkima tapaturmavakuutus, jota kannattaa tiedustella lapsen huoltajalta mahdollisten sairastapausten varalta. Mikäli lapsi sairastuu, suositellaan käyttämään julkista terveydenhuoltoa, jos lapsella ei ole henkilökohtaista vakuutusta. Sairastumisista ja tapaturmista ilmoitetaan aina heti lapsen vanhemmalle.

Kelakortti tai kopio siitä on hyvä olla tukiperheen käytössä lapsen sairastumisen varalta.

6.3. LAPSEN KANSSA MATKUSTAMINEN

Mikäli tukiperhe matkustaa tukiperheessä käyvän lapsen kanssa ulkomaille, tulee tukiperheen hankkia lupa lapsen kuljettamiseen lapsen huoltajalta. Esimerkiksi laiva- ja lentoyhtiöiden sivuilta voi löytää valmiita lomakepohjia lapsen matkustuslupaa varten.

7. TUKIPERHEEN OIKEUDET JA VELVOLLISUUDET

7.1. SALASSAPITO JA VAITIOLOVELVOLLISUUS

Tukiperheellä on oikeus saada hoidettavasta lapsesta kaikki tarpeellinen tieto tukiperhetoiminnan toteuttamiseksi. Lapsen asioista vastaava työntekijä arvioi, mikä on tukiperhetoiminnan, lapsen hoidon ja huolenpidon kannalta tarpeellinen tieto lasta ja hänen perhettään koskevista asioista (laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta 26 § 3 momentti). Tarpeellisia tietoja ovat esim. sairauksiin, allergioihin tai ruokavalioon, lapsen vuorokausirytmiiin, erityisiin tapoihin, pelkoihin ja mielenkiinnon kohteisiin liittyvät asiat. Näistä on tärkeää puhua jo tutustumistapaamisella.

Tukiperhettä sitoo vaitiolovelvollisuus ja asiakirjasalaisuus (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 2000 14 §, 15 §). Lapsen asiakkuus, häntä koskevat asiat ja asiakirjat ovat salassa pidettävää tietoa. Tukiperheen on hyvä jo ennalta suunnitella, miten menetellä kodissa käyvien vieraiden tai kodin ulkopuolella liikkumisen suhteen ja mitä tukiperheessä asuvat lapset voivat kertoa ulkopuoliselle heillä käyvästä lapsesta.

Kysymyksiin annettavista vastauksista kannattaa sopia lapsen vanhemman kanssa. Tukiperhettä sitoo elinikäinen vaitiolovelvollisuus eivätkä he saa käyttää salassa pidettävää tietoa omaksi tai toisen hyödyksi tai vahingoksi. Tukiperhe ei saa ilmaista sivulliselle asiakkuuden perusteella saatuja salassa pidettäviä tietoja myöskään muista asianosaisista. Tietojen luovuttaminen tukiperheen lähi- ja ystäväverkostolle on kielletty eikä lapsen asioista saa puhua myöskään sellaisen tahon kanssa, jota koskee oman työnsä kautta salassapito tai rippisalaisuus. Lasta koskevia tietoja ei ole lupa käsitellä tunnistettavasti missään foorumissa. Poikkeuksena tähän on lapsen sijoittavan tahon järjestämä tukiperheen työnohjaus ja toiselle viranomaiselle lain nojalla annettavat tiedot. Tunnistettavuus on arvioitava siten, että jo vähäinenkin riski estää tietojen käsittelyn. Lasta koskevan kuvamateriaalin jakaminen on kielletty. Lapsen valokuvaamiseen tai videoimiseen pyydetään lupa huoltajalta tai edunvalvojalta ja tarvittaessa lapsen asioista vastaavalta sosiaalityöntekijältä.

Tukiperheen tulee säilyttää kaikki lapseen liittyvät asiakirjat lapsikohtaisesti lukitussa paikassa. Tukiperhesuhteen päätyttyä asiakirjat tulee palauttaa lapsen asioita hoitavalle sosiaalitoimelle asianmukaisesti hävitettäväksi.

7.2. RIKOSREKISTERIOTE

Oikeusrekisterikeskuksessa tukiperhe lukeutuu vapaaehtoiseen toimintaan. **Kunnalla on oikeus pyytää rikosrekisteriote vapaaehtoisesta**, jos vapaaehtoisen tehtävään kuuluu

- säännöllisesti ja olennaisesti alaikäisen opetusta, ohjausta, hoitoa, huolenpitoa tai muuta yhdessäoloa alaikäisen kanssa
- henkilökohtainen vuorovaikutus alaikäisen kanssa ja
- tehtävän hoitaminen yksin tai sellaisissa olosuhteissa, joissa alaikäisen henkilökohtaista koskemattomuutta ei lain 4 §:ssä tarkoitetuista ohjeista ja menettelytavoista huolimatta voida kohtuudella turvata.

[Laki lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisestä 148/2014, 5 § \(Finlex\)](#)

Tarkempia tietoja ja ohjeita vapaaehtoisen rikostaustan selvittämisestä löytyy Oikeusrekisterikeskuksen sivuilta.

[Vapaaehtoisen rikostaustaote \(Oikeusrekisterikeskus\)](#)

7.3. ILMOITUSVELVOLLISUUS

Tukiperheen on hyvä ottaa kaikki lapsen tilanteesta nousevat huolenaiheet puheeksi vanhempien kanssa ja kannustaa vanhempia ottamaan yhteyttä lapsen asioista vastaavaan työntekijään mahdollisissa avun tarpeissa. Mikäli lapsen vanhemmat eivät halua tätä tehdä tai eivät näe huolen aihetta, konsultoi tukiperhe lapsen asioista vastaavaa työntekijää ja/tai Tammen sosiaalityöntekijää.

Jos kyse on esim. perheväkivallasta, seksuaalisesta hyväksikäytöstä, päihteidenkäytöstä, rikollisesta toiminnasta tai lapsen hoidon ja huolenpidon laiminlyönnistä tai näiden epäilyistä, on tukiperhevanhemman aina oltava yhteydessä sosiaalitoimeen. Mikäli huoli em. asioista on suuri ja tilanne on akuutti, tulee virka-ajan ulkopuolella ottaa yhteyttä sosiaalipäivystykseen.

Tukiperhe toteuttaa tukiperhesopimuksen nojalla julkista hallintotehtävää, jonka perusteella tukiperheellä on lain mukainen ilmoitusvelvollisuus lastensuojelulain nojalla, mikäli tukiperheellä nousee huoli lapsen terveyden tai kehityksen vaarantumisesta joko itsestä tai perheestä johtuvista syistä. Tukiperhe tekee tarvittaessa lastensuojeluilmoituksen lapsen asioista vastaavalle työntekijälle tai tarvittaessa sosiaalipäivystykseen virka-ajan ulkopuolella.

Tukiperheeltä edellytetään tukiperhesuhteen keston ajan yhteydenpitoa lapsen asioita hoitavaan työntekijään vähintään tukiperheviikonloppujen kirjallisen raportoinnin muodossa. Tukiperhetoiminnan raportit ovat lapsen huoltajien/vanhempien tarkistettavissa heidän sitä vaatiessaan.

Tukiperheessä hoidettavan lapsen tapaturmista, väkivallanteosta tai muista vahingoista tulee aina ilmoittaa lapsen asioista vastaavalle työntekijälle.

7.4. ILMOITTAMISVELVOLLISUUS

Tukiperhe on velvollinen ilmoittamaan tukiperheessä tapahtuneista muutoksista lapsen asioista vastaavalle työntekijälle ja sijaishuoltoyksikkö Tammen sosiaalityöntekijälle. Ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluu tieto siitä, että perheeseen suunnitellaan ja/tai sijoitetaan uusia lapsia tai tukiperheen elämässä tapahtuu merkittäviä muutoksia (esim. sairastuminen, parisuhteen muutokset, muutto, biologisen lapsen syntymä).

7.5. TAPATURMAVAKUUTUS

Tukiperhepalvelua järjestävällä kunnalla ei ole lakisääteistä velvollisuutta vakuuttaa tukiperhetoimintaa tarjoavaa henkilöä. Tammen sopimuskunnat ovat kuitenkin pääsääntöisesti tapaturmavakuuttaneet heidän kanssa sopimuksen solmineet tukiperhevanhemmat. Vakuutuksen voimassaolo on hyvä tarkistaa kunkin yhteistyökunnan kanssa. Mikäli tukiperhevanhemmalle tapahtuu tukiperheviikonlopun aikana tapaturma, jonka voidaan katsoa liittyneen tukiperhetoimintaan, tulee perheen ottaa yhteyttä lapsen asiasta kunnassa vastaavaan työntekijään, joka opastaa tapaturmailmoituksen tekemisessä kunnan vakuutusyhtiöön. Tapaturmavakuutus koskee vain kunnan tukiperhetoiminnassa tapahtuneita tapaturmia. Vapaa-ajan vakuutus on tukiperheen omalla vastuulla.

Tukiperheille suositellaan laajennetun kotivakuutuksen hankkimista. Tukiperheen on hyvä ottaa yhteyttä omaan vakuutusyhtiönsä ja tarkistaa, kattaako kotivakuutus tukiperheessä käyvän lapsen aiheuttamat tavaravahingot. Tukiperhe voi myös vakuuttaa erikseen omistamiaan arvokkaampia esineitä vahingon varalle. Lapsen aiheuttaman vahingon vahingonkorvausvastuuta selvittäessä tarkastellaan tukiperheessä käyvän henkilön vastuuta aiheuttamastaan vahingosta, tukiperheen vastuuta ja valvontavelvollisuutta hoidossaan olevan henkilön aiheuttamasta vahingosta. Vahingonkorvausta voidaan myös sovittaa, jos korvausvelvollisuus harkitaan kohtuuttoman raskaaksi ottaen huomioon vahingon aiheuttajan ja vahingon kärsineen varallisuus ja muut olosuhteet.

Kunnat ovat usein tapaturmavakuuttaneet myös lapset tukiperhevierailujen ajaksi. Vakuutuksen voimassaolo on hyvä tarkistaa kunkin yhteistyökunnan kanssa. Mikäli tukiperheessä ollessaan lapselle sattuu tapaturma, tukiperhe voi ohjeistaa lapsen huoltajan

hoitamaan vakuutusasiaa kunnan työntekijän kautta ja antaa tarvittaessa oman selvityksensä tapahtumien kulusta vakuutusyhtiötä varten.

8. TUKIPERHETOIMINNAN VALVONTA

Tukiperhepalvelua järjestäneen kunnan tehtävänä on valvoa, että tukiperhetoiminta toteutuu lapsen edun mukaisesti lapsen oikeuksia ja tarpeita toteuttaen. Valvonnan keinoina ovat säännöllinen yhteydenpito tukiperheeseen ja lapsen perheeseen. Yhteydenpidon kautta on mahdollisuus seurata tukiperhetoimintaa, lapsen hoidon ja kasvatuksen periaatteita sekä kuulla lapsen omaa kokemusta saamastaan hoidosta ja huolenpidosta tukiperheessä.

Jos lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä havaitsee tukiperheen toiminnassa sellaisia epäkohtia tai puutteita, jotka voivat vaikuttaa lasten hoitoon tai huolenpitoon, on toiminnassa havaituista puutteista tai epäkohdista keskusteltava heti tukiperheen kanssa. Tukiperheellä on mahdollisuus kertoa oma näkemyksensä tilanteesta, saada kokemus kuulluksi tulemisesta sekä ryhtyä toimenpiteisiin tilanteen korjaamiseksi yhdessä sovittavalla tavalla. Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä keskustelee havaituista epäkohdista lapsen ja tämän vanhempien kanssa. Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä konsultoi tarvittaessa sijaishuoltoyksikön sosiaalityöntekijää tukiperhetoiminnan huolenaiheista.

Asioiden välitön ja avoin selvittäminen luo edellytykset keskinäisen luottamuksen säilymiselle ja nopealle tilanteeseen puuttumiselle. Tukiperheelle on tärkeä antaa selkeä kuvaus havaitusta epäkohdasta ja millaisia muutoksia toimintaan odotetaan, jotta asian kanssa voidaan työskennellä. Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä on tarpeen mukaan yhteydessä sijaishuoltoyksikköön tarvittavan tuen järjestämiseksi. Ostopalvelutukiperhehoidon kohdalla lasten asioista vastaava sosiaalityöntekijä tarkistaa palvelun sopimuksen mukaisuuden.

Jos tukiperhehoito todetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi korjaustoimenpiteistä huolimatta tai puutetta ei ole korjattu asetetussa määräajassa, on kunnan palvelua järjestävänä tahona purettava tukiperhesopimus välittömästi.

9. TUKIPERHEEN TUKI

Lapsen asioista vastaava sosiaalitoimi vastaa yhdessä sijaishuoltoyksikkö Tammen kanssa tukiperheiden tuesta lapsen tukiperhesuhteen aikana.

Tukiperhe on tarvittaessa yhteydessä kunnan ja/tai Tammen työntekijöihin itse toimintaan ja tukeen liittyvissä kysymyksissä.

Tukiperheiden vertaisryhmiä ja työnohjausryhmiä järjestetään kysynnän ja mahdollisuuksien mukaan Tammen alueella.

Sijaishuoltoyksikkö Tammi järjestää täydennyskoulutusta 1-2 kertaa vuodessa.

Kaikista tapahtumista ilmoitetaan sähköpostitse. Tukiperhe ilmoittaa mahdollisista osoitteenmuutoksista Tammeen saadakseen tiedot ajankohtaisista asioista ja tapahtumista.